

Ομιλία του Υπουργού ΒΕΤ κ. Κ.Σημίτη στο Ελληνοαμερικανικό
Επιμελητήριο στις 22/11/94

Πιτέζης

**ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

Η σημερινή εκδήλωση σχεδόν συμπίπτει χρονικά με την συμπλήρωση ενός έτους από την ανάληψη του Υπουργείου Βιομηχανίας. Είναι ευκαιρία να επαναλάβουμε ορισμένες διαπιστώσεις, αλλά και να τονίσουμε τί το νέο επιδιώκουμε.

Διαπίστωσή μας είναι ότι για πολλά χρόνια κυριάρχησε στη χώρα η αντίληψη, ότι η δημιουργία μιας ανταγωνιστικής βιομηχανίας θα ήταν αποτέλεσμα είτε του αυτοματισμού της αγοράς είτε προστατευτικών παρεμβάσεων, που θα ζητούσαν οι ίδιες οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις. Το αποτέλεσμα, όμως ήταν να μην αναπτυχθεί στην Ελλάδα μία σε ικανοποιητικό βαθμό ανταγωνιστική βιομηχανία και οικονομία.

Η κυβέρνησή μας απεφάσισε γι' αυτόν ακριβώς το λόγο την επεξεργασία μιας νέας Βιομηχανικής Στρατηγικής. Κύριος στόχος της νέας μας Βιομηχανικής Στρατηγικής (Β.Σ.) είναι να αντιστρέψουμε την τάση της μείωσης της σχετικής ανταγωνιστικότητας, σε σχέση με τους εταίρους μας της Ευρωπαϊκής Ένωσης που παρουσιάζει η Ελληνική Βιομηχανία και Οικονομία κατά τα τελευταία είκοσι περίπου χρόνια και τις συνέπειές της, κυρίως αυτής της ανεργίας. Κύριο μέσο για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για τη Βιομηχανία, που εντάσσεται στο Δεύτερο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

Στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για τη Βιομηχανία, διαθέτουμε πόρους για τη βελτίωση των υποδομών, την προώθηση των ιδιωτικών επενδύσεων, τον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων, την υποστήριξη

των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και την αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού. Αυτά τα μέτρα εντάσσονται σ' ένα γενικότερο πλαίσιο ΒΣ, που βασίζεται στην θεωρία και διεθνή πρακτική και λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες της Ελληνικής πραγματικότητας.

Αφετηρία της ΒΣ μας είναι δύο παραδοχές. Πρώτα, ότι ως κράτος δεν μπορούμε και δεν θέλουμε να υποκαταστήσουμε τον ιδιωτικό τομέα αλλά να τον συμπληρώσουμε και υποβοηθήσουμε, εκεί ιδιαίτερα όπου υφίστανται εμφανείς "αποτυχίες αγοράς" και σε κλάδους και τομείς στρατηγικής σημασίας για τη χώρα υπό την προϋπόθεση πάντα, ότι η παρέμβασή μας δεν δημιουργεί περισσότερα προβλήματα απ' όσα λύνει! Παράδειγμα τέτοιας παρέμβασης είναι οι επενδύσεις σε υλικές και άυλες (π.χ. θεσμικές) ΥΠΟΔΟΜΕΣ.

Δεύτερη παραδοχή μας είναι ότι καμιά ΒΣ δεν έχει πιθανότητα επιτυχίας αν δεν έχει τη συναίνεση και συνεργασία όσων υφίστανται τα αποτελέσματά της, δηλαδή εργαζομένων, επιχειρήσεων και κράτους. Απλή λογική και διεθνής εμπειρία έχουν δείξει ότι μία ΒΣ πρέπει να είναι κατανοητή και αποδεκτή απ' όλους, τα δε κόστη αλλά και οι (αναμενόμενες) ωφέλειές της, να κατανέμονται δίκαια.

Προϋπόθεση εφαρμογής των δύο παραδοχών μας είναι η εξασφάλιση και προώθηση του ανταγωνισμού και του πλουραλισμού. Ο ανταγωνισμός είναι ο κύριος παράγοντας που ενεργοποιεί την τάση ανεύρεσης νέων προϊόντων, τεχνολογιών, μορφών οργάνωσης της παραγωγής, εν γένει ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων των επιχειρήσεων. Η ύπαρξη πλουραλισμού οργανωτικών μορφών οικονομικής δραστηριότητας και θεσμικών ρυθμίσεων για τη δραστηριοποίηση των πολιτών, όπως η συνύπαρξη μεγάλων και μικρών επιχειρήσεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, είναι ο κύριος τρόπος ανεύρεσης, δημιουργίας και εκμετάλλευσης της γνώσης, ίσως του κύριου ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος σήμερα ατόμων, κρατών και επιχειρήσεων.

Ο ρόλος του κράτους, παρότι συμπληρωματικός, δεν είναι αμελητέος. Θεωρία και διεθνής εμπειρία δείχνουν ότι το κράτος παίζει καθοριστικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη, θετικό ή

αρνητικό. Κλασσικά σύγχρονα παραδείγματα θετικού ρόλου είναι η Ιαπωνία και οι χώρες της Ν.Α. Ασίας. Παλαιότερα και σήμερα και οι πλέον φιλελεύθερες κυβερνήσεις της Δύσης, π.χ. Ηνωμένες Πολιτείες, Ηνωμένο Βασίλειο, παρέμβαιναν συστηματικά στην οικονομία, ιδιαίτερα σε στρατηγικούς τομείς όπως η άμυνα αλλά και η εμπορική αεροπλοΐα. Αυτό είναι δεδομένο. Το ζητούμενο είναι η ανεύρεση της άριστης μορφής και έκτασης της κρατικής παρέμβασης. Το ερώτημα που πρέπει να μας απασχολεί είναι τί θέλουμε σήμερα από το κράτος.

Στη μεταπολεμική περίοδο η Βιομηχανική Πολιτική της Δύσης βασίστηκε κύρια στη νεοκλασσική οικονομική θεωρία. Σύμφωνα με την αντίληψη αυτή προϋπόθεση άριστης κατανομής των πόρων είναι η ύπαρξη τέλει ανταγωνισμού, δηλαδή μεγάλου αριθμού επιχειρήσεων που παράγουν ομοειδή προϊόντα υπό συνθήκες ελευθερίας εισόδου δυνάμει ανταγωνιστών.

Σύμφωνα με τη θεώρηση αυτή ολιγοπωλιακές παρεκκλίσεις τείνουν να οδηγούν σε υψηλές τιμές για τους καταναλωτές, δηλαδή έχουν ένα κόστος για την ευημερία τους. Ετσι στόχος του κράτους πρέπει να είναι η αποτροπή δημιουργίας ολιγοπωλίων, και εκμετάλλευσης της δύναμής τους. Η πολιτική ανταγωνισμού της ΕΕ στη συνθήκη της Ρώμης, και άλλων χωρών της Δύσης, βασίζονταν σ' αυτή την αντίληψη.

Σε αντίθεση όμως, με τη θεωρία, η βιομηχανική πολιτική της Ευρώπης κύρια στη δεκαετία του 1970 βασίστηκε στην προώθηση Ευρωπαϊκών επιχειρήσεων μεγάλου μεγέθους, Ευρωπαϊκών ολιγοπωλίων. Κύριος λόγος ήταν η πεποίθηση ότι το μεγάλο μέγεθος έχει πλεονεκτήματα οικονομιών κλίμακας, εκμάθησης και συνδυασμού και τείνει να βοηθά την εφαρμογή νέων τεχνολογιών. Εγινε παραδεκτό ότι μεγάλες πολυεθνικές ευρωπαϊκές επιχειρήσεις ήταν ο μόνος τρόπος αντιμετώπισης της "Αμερικάνικης πρόκλησης". Εθνικοποιήσεις και μετέπειτα υποστήριξη συχνά προβληματικών "εθνικών πρωταθλητών" ήταν μέρος και πακέτο αυτής της πολιτικής. Σήμερα είναι παραδεκτό ότι η πολιτική αυτή, απέτυχε, έχοντας οδηγήσει σε "νυσταγμένους γίγαντες", αποτέλεσμα της προστασίας τους από τον ανταγωνισμό, μέσω της κρατικής βοήθειας.

Αντίθετα με τη Δύση, η Ιαπωνία και οι τέσσερις μικρές τίγρεις (Σιγκαπούρη, Ταϊβάν, Χογκ Κονγκ, Μαλαισία) είχαν βιομηχανική στρατηγική, όχι απλά πολιτική ανταγωνισμού στατικής φύσης. Αυτή συνίστατο σε πέντε σχετιζόμενους άξονες: Πρώτο στη δημιουργία συγκριτικών πλεονεκτημάτων και όχι αποδοχή των υπαρχόντων. Δεύτερο στην επιλογή και τον ελεγχόμενο προστατευτισμό επιλεγμένων κλάδων στρατηγικής σημασίας, με κριτήρια όπως αναμενόμενη κερδοφορία, υψηλή τεχνολογία, υψηλή ελαστικότητα ζήτησης κλπ. Τρίτο στην έμφαση, στον ανταγωνισμό μεταξύ των υπό προστασία επιχειρήσεων στο εσωτερικό της χώρας, ώστε να συνυπάρχουν ανταγωνισμός στο εσωτερικό και προστασία στο εξωτερικό. Τέταρτο στην ισορροπία ως προς τον βαθμό του ανταγωνισμού, δηλαδή όχι πολύ λίγες αλλά ούτε πάρα πολλές επιχειρήσεις στους επίλεκτους κλάδους, ώστε και πόροι να μη διασπαθίζονται και ανταγωνισμός να υφίσταται. Πέμπτο στο στρατηγικό εμπόριο, που εκμεταλλεύεται τα δημιουργούμενα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα ώστε να βελτιώσει τη διανομή των ωφελειών από το εμπόριο υπέρ της χώρας.

Πιστεύεται από έγκυρους αναλυτές ότι η ΒΣ έπαιξε θετικό ρόλο, παρά τα τυχόν λάθη που έγιναν, στην επίτευξη του "οικονομικού θαύματος", των χωρών αυτών, σε συνδυασμό βέβαια με άλλα σημαντικά χαρακτηριστικά τους, όπως η έμφαση στην εκπαίδευση κυρίως τη μέση, η σχετικά δίκαια κατανομή των ωφελειών της ανάπτυξης, οι υψηλές αποταμιεύσεις, οι πρωτότυπες μορφές παραγωγής και οργάνωσης, ο υψηλός βαθμός συναίνεσης, η μακροπρόθεσμη προοπτική, ο δυναμικός ανταγωνισμός (και ενδοεπιχειρησιακός και η "κουλτούρα" που επικρατεί στην παραγωγή.

Οι παραπάνω θεωρήσεις παρέχουν σημαντικά διδάγματα για μας, υποδεικνύοντας που έγιναν λάθη στο παρελθόν αλλά και τι "δεν γενέσθαι" στο μέλλον.

Στο παρελθόν η βιομηχανία μας αναπτύχθηκε σε συνθήκες προστατευτισμού, που συμβάδισαν με δημιουργία προνομιακών

σχέσεων κράτους-επιχειρήσεων σε παραδοσιακούς κύρια κλάδους, αλλά και κράτους-εργαζομένων-επιχειρήσεων, στις προβληματικές επιχειρήσεις που προέκυψαν. Δυστυχώς δεν είχε γίνει κατανοητό ότι ο προστατευτισμός θα έπρεπε να έχει πρόσκαιρο χαρακτήρα.

Στόχος του να προετοιμάσει τις ελληνικές επιχειρήσεις για τον ανταγωνισμό. Αυτό δεν έγινε. Το αποτέλεσμα: μερικές από τις καλλίτερες μας επιχειρήσεις εξαγοράστηκαν από ξένες επιχειρήσεις και άλλες δεν άντεξαν στον ανταγωνισμό. Ένα κομμάτι όμως της Ελληνικής Βιομηχανίας είναι διεθνώς ανταγωνιστικό, πράγμα που πρέπει να μας χαροποιεί και να μας δείχνει το δρόμο.

Η πολιτική προς τις ξένες πολυεθνικές ήταν ιδιαίτερα φιλική. Ομως ποτέ δεν εντάχθηκε μέσα σ' ένα γενικότερο πλαίσιο ΒΣ, αντίθετα με εκείνο που έγινε σε χώρες όπως της Ν.Α Ασίας.

Η κατάσταση σήμερα είναι κρίσιμη και χρήζει προσεκτικής ανάλυσης, αλλά και γρήγορης και αποφασιστικής δράσης. Ως χώρα έχουμε απωλέσει προ καιρού το πλεονέκτημα του χαμηλού κόστους εργασίας. Ομως δεν το αντικαταστήσαμε με άλλα πλεονεκτήματα, όπως τεχνογνωσία, υποδομή, δεξιότητες, τα οποία θα έκαναν τη χώρα μας ελκυστική σε ξένους επενδυτές. Οι ίδιοι παράγοντες δεν επιτρέπουν στις ελληνικές επιχειρήσεις να ανταγωνιστούν διεθνώς και τους δυνάμει επενδυτές να επενδύσουν.

Σήμερα ένα ανταγωνιστικό προϊόν πρέπει να προσφέρει "ΑΞΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΙΜΗ". Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με χαμηλότερο κόστος και τιμή για ομοειδές προϊόν, μπορεί να επιτευχθεί με υψηλότερη ποιότητα για δεδομένη τιμή, μπορεί τέλος να επιτευχθεί με ένα καλλίτερο συνδυασμό τιμής-ποιότητας. Η υστέρησή μας σε υποδομές, δεξιότητες, τεχνολογία, εφαρμογή νέων μεθόδων παραγωγής, οργάνωσης και διοίκησης δυσχεραίνει την επίτευξη ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων μέσω της βελτιωμένης "ποιότητας" και διαφοροποίησης των προϊόντων μας. Η επιδίωξη χαμηλότερου κόστους εργασίας είναι επίσης δύσκολη, και σε σχέση ειδικά με νεοαναπτυσσόμενες χώρες, όπως οι χώρες Ανατολικής Ευρώπης, απλά αδύνατη και κοινωνικά απαράδεκτη.

Οι ελλείψεις αυτές που ανέφερα λειτουργούν ως αντικίνητρα για παραγωγικές επενδύσεις. Επιπλέον όμως, έχουμε στην Ελλάδα τα προβλήματα της "γραφειοκρατίας", της ασυνέχειας στις πολιτικές των κομμάτων που εναλλάσσονται στην εξουσία, των πελατειακών σχέσεων, και κατά συνέπεια ενός "κενού αξιοπιστίας". Το τεράστιο δημόσιο έλλειμα κάνει επίσης απαγορευτικά υψηλό το κόστος κεφαλαίου, μέσω της πολιτικής ^{των} υψηλών επιτοκίων. Παράλληλα τα υψηλά επιτόκια αποθαρρύνουν δυνάμει επενδυτές που σήμερα μπορούν να έχουν πραγματικές αποδόσεις κεφαλαίων έως και άνω του 10% χωρίς κίνδυνο. Η πολιτική της σκληρής δραχμής μειώνει το κόστος εισαγωγών και δυνάμει τουλάχιστον βοηθάει την εξυγίανση και ορθολογικοποίηση των επιχειρήσεων που θέλουν να μείνουν ανταγωνιστικές. Όμως δυσκολεύει παράλληλα τις εξαγωγές.

Η συμμετοχή της χώρας μας στην ΕΕ, παρέχει μεγάλες δυνατότητες στη βιομηχανία και οικονομία μας, μέσω π.χ. της μεγάλης αγοράς και των πόρων που η χώρα μας λαμβάνει. Όμως η συμμετοχή μας περιορίζει και ορισμένες πιθανές ΒΣ τύπου Ν.Α. Ασίας. Πέρα από τα γενικώτερα προβλήματα επιλογής κλάδων, τομέων και "εθνικών πρωταθλητών" από το κράτος, τέτοιες πολιτικές, και επίσης προστατευτισμός και στρατηγικό εμπόριο είναι σήμερα ελάχιστα δυνατά στο πλαίσιο της ΕΕ, που δίνει έμφαση στην ανάγκη ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ. Επιπλέον αυτές οι πολιτικές ενέχουν τον κίνδυνο αντεκδικητικών πολιτικών από άλλες χώρες. Είναι ανάγκη και επιθυμία μας να κινηθούμε μέσα στα πλαίσια των πολιτικών της ΕΕ, ενώ παράλληλα θα πρέπει να προσπαθήσουμε να εκμεταλλευτούμε τις δυνατότητες που αυτές μας προσφέρουν και να τις βελτιώσουμε προς όφελός μας.

Κύριοι άξονες της νέας Βιομηχανικής μας Στρατηγικής είναι:

1) Έμφαση στη δημιουργία ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων μέσω εστίασης στην παραγωγή προϊόντων που μεγιστοποιούν "ΑΞΙΑ ΓΙΑ ΧΡΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΩΛΩΤΩΝ" (δηλαδή διαφοροποιημένα, επώνυμα προϊόντα) στην βελτίωση της ποιότητας, στις υποδομές, για την ποιοτική βελτίωση.

2) Εμφαση στην καινοτομία, την τεχνολογική βελτίωση, την έρευνα μέσω εστίασης τόσο σε προϊόντα όσο και σε μεθόδους οργάνωσης που αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στο τεχνολογικό πλεονέκτημα.

3) Εμφαση στη βελτίωση της οργάνωσης των επιχειρήσεων και ενίσχυση των προσπάθειών για ανάπτυξη ή μεταφορά τεχνολογιών, δεξιοτήτων, μεθόδων παραγωγής και οργάνωσης.

4) Συνύπαρξη και συνεργασία μεγάλων επιχειρήσεων με μικρομεσαίες επιχειρήσεις σε κλάδους όπου υφίστανται συγκριτικά πλεονεκτήματα ή μπορεί να δημιουργηθούν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Υποβοήθηση ανάπτυξης ΜΜΕ με ειδίκευση στην τεχνολογία. Προώθηση μεσαίων με ελληνικά δεδομένα επιχειρήσεων που επεξεργάζονται επιχειρηματικά σχέδια. Ενίσχυση της προσπάθειας δημιουργίας "δικτύων" ΜΜΕ και μεγάλων επιχειρήσεων, σε συνεργασία με κρατικούς φορείς, πανεπιστήμια, τεχνολογικά πάρκα.

5) Πολιτική ανθρώπινου δυναμικού, που θα διασφαλίσει την ύπαρξη προσωπικού για την ανάπτυξη της παραγωγής προς νέες κατευθύνσεις με επίκεντρο την τεχνολογική βελτίωση και την ποιότητα.

6) Υποβοήθηση και προστασία ΜΜΕ, κύρια μεσαίου μεγέθους με οριζόντιες κύρια πολιτικές. Η ΕΕ επιτρέπει και προτρέπει την υποστήριξη ΜΜΕ και δικτύων. Η υποστήριξη δικτύων επιτρέπει και κάθετες παρεμβάσεις.

7) Ιδιωτικοποιήσεις όλων των επιχειρήσεων που δεν "ανήκουν" στο δημόσιο τομέα, δηλ. "προβληματικών" ιδιωτικών επιχειρήσεων που έτυχε να αναληφθούν από το δημόσιο, με παράλληλη προσπάθεια λύσης των κοινωνικών προβλημάτων που αυτό μπορεί να συνεπάγεται.

8) Προσέλκυση ξένων επενδύσεων με παράλληλη προσπάθεια μείωσης των κινδύνων που αυτές μπορούν να ενέχουν όπως μείωση ανταγωνισμού, εξάλειψη ελληνικών επιχειρήσεων. Επενδύσεις στο

εξωτερικό, κύρια στις χώρες της Βαλκανικής, στο βαθμό που αυτές βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας. Να σημειωθεί ότι όχι όλες οι επενδύσεις προς το εξωτερικό είναι απαραίτητα ωφέλιμες για τη χώρα προέλευσης, ειδικότερα σε χώρες που χρήζουν επενδύσεων στο εσωτερικό όπως η Ελλάδα.

Είναι κατανοητό ότι αυτή η ΒΣ μας χρήζει εξειδικευμένης και προσαρμογής και εφαρμογής στις χιλιάδες καθημερινές περιπτώσεις. Επιπλέον, είναι πεποίθησή μας ότι η υλοποίησή της μπορεί να επιτύχει μόνο μιας συναινετικής, συμμετοχικής διαδικασίας που εμπλέκει σε διάλογο τις παραγωγικές τάξεις και έτσι εκμεταλλεύεται την γνώση εκείνων που έχουν αμεσότερη ανάγκη με τα προβλήματα και ευκαιρίες της ελληνικής βιομηχανίας. Εχουμε ήδη ξεκινήσει αυτήν την προσπάθεια. Αμέσως μετά τη συνάντησή μας θα προεδρεύσω σύσκεψης εμπειρογνομόνων, και προσώπων που έχουν σημαντικό λόγο στη διαμόρφωση της πολιτικής των επιχειρήσεων και με στόχο την υλοποίηση της ΒΣ μας.

Είναι ενδιαφέρον να συγκρίνουμε τη νέα μας ΒΣ με τις πλέον πρόσφατες απόψεις της ΕΕ. Στα πιο πρόσφατα κείμενά της η ΕΕ δίνει έμφαση σε τέσσερις κυρίως άξονες:

Πρώτθση α) των άϋλων επενδύσεων, β) της βιομηχανικής συνεργασίας, γ) του ανταγωνισμού και δ) του εκσυγχρονισμού των δημοσίων αρχών. Κρίνουμε και εμείς ότι και τα τέσσερα αυτά θέματα είναι κρίσιμης σημασίας για την Ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα .

Στο πλαίσιο αυτό όμως πιστεύουμε ότι ορισμένες απόψεις της ΕΕ χρήζουν αναλυτικώτερων επεξηγήσεων και/ή επιδέχονται βελτιώσεις.

Ο ρόλος του Κράτους στην αναπτυξιακή στρατηγική έχει δύο πλευρές. Περιλαμβάνει μια δραστηριότητα επιτήρησης και ρύθμισης και μια δραστηριότητα παρέμβασης και υποστήριξης. Το Κράτος πρέπει να μεριμνά ώστε το εξωτερικό περιβάλλον των επιχειρήσεων να φέρνει όσο το δυνατόν λιγότερα προσκόμματα στην απόκτηση

του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Η σταθερότητα του μακροοικονομικού περιβάλλοντος είναι ίσως το σπουδαιότερο μέλημα μιας Κυβέρνησης, για να προσελκύσει νέες επενδύσεις και να επιτρέψει στις επιχειρήσεις να κάνουν μακροχρόνιους στρατηγικούς σχεδιασμούς χωρίς τον κίνδυνο αιφνιδιασμού.

Η πλήρης απορρύθμιση και κυριαρχία του ιδιωτικού τομέα δεν είναι από μόνη της πανάκεια. Οι σχέσεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα πρέπει να εξετασθούν στο κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο ασκείται η βιομηχανική πολιτική. Δεν είναι απλώς θέμα καθορισμού "συνόρων" μεταξύ δημόσιας διοίκησης και ιδιωτικών συμφερόντων. Διαπλεκόμενα συμφέροντα, αναξιοκρατία, διαφθορά υπονομεύουν την αποτελεσματικότητα των μέτρων πολιτικής και δεν καταργούνται αυτόματα με ιδιωτικοποιήσεις. Τα σκάνδαλα που εμφανίσθηκαν σε Ευρωπαϊκές χώρες είναι ενδεικτικά της σημασίας των σχέσεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα. Πρέπει να υπάρξουν μέτρα για την εξυγίανση του επιχειρηματικού χώρου όπως: ανάπτυξη κανόνων επιχειρηματικής δεοντολογίας, διαφάνεια/δημοσιοποίηση των ενεργειών και πρόσβαση ενδιαφερομένων σε πληροφορίες, δημιουργία "αγορών" στα πλαίσια της διοίκησης π.χ. για υπηρεσίες μελετών στα Υπουργεία κ.λπ.

Εξίσου σημαντικά θέματα είναι η διαμόρφωση σαφών και εφαρμόσιμων κανόνων ανταγωνισμού καθώς και λειτουργία μηχανισμού για την τήρησή τους. Η συγκέντρωση εμπορίου και διανομής επηρεάζει για παράδειγμα σημαντικά τη βιομηχανία και προκαλεί προβλήματα σε νέες μικρές, ακόμη και μεγάλες επιχειρήσεις. Υπάρχουν ερωτηματικά π.χ. σε ποιο βαθμό επιτρέπεται να επηρεάζει τη βιομηχανική πολιτική ένα σουπερμάρκετ που έχει μεγάλο και αυξανόμενο ποσοστό διανομής και δεν βάζει στα ράφια του ποιοτικά προϊόντα (αν δεν ενδώσουν στις απαιτήσεις του για μεγάλα ποσοστά έκπτωσης κλπ.)

Η ανάπτυξη μιας αποτελεσματικής και ευέλικτης δημόσιας διοίκησης που λαμβάνει υπόψη τη διεθνοποίηση των αγορών και το σύνθετο των προβλημάτων των επιχειρήσεων, πρέπει να αντιμετωπισθεί ως ένα από τα πλέον σημαντικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα για την επιχειρηματική δραστηριότητα. Αλλά δεν είναι μόνο η δημόσια

διοίκηση που καθυστερεί. Χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή σε θέματα οργάνωσης της παραγωγής, στο μικροεπίπεδο των επιχειρήσεων. Οι ελλείψεις σ' αυτό το επίπεδο είναι για πολλούς ο σημαντικότερος λόγος της μείωσης της ανταγωνιστικότητας της Ένωσης σε σχέση με τις χώρες της Απω Ανατολής.

Ο οριζόντιος χαρακτήρας της βιομηχανικής πολιτικής είναι κεντρικό και απαραίτητο στοιχείο της νέας στρατηγικής. Ωστόσο ειδικότερες ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση ιδιαιτεροτήτων σε περιφερειακό ή κλαδικό επίπεδο δεν θα πρέπει να εγκαταλειφθούν, πριν επιτευχθεί η αναγκαία προσαρμογή. Στο πλαίσιο της έμφασης σε οριζόντια μέτρα δεν πρέπει να αποκλείονται και κάθετες παρεμβάσεις, στο βαθμό που συνεισφέρουν στο ζητούμενο, δηλ. τη σύγκλιση και την ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό στην περίπτωση των ΜΜΕ. Στον τομέα αυτό η δυνατότητα κάθετων μέτρων είναι δυνατή μέσω της επιλεκτικής βοήθειας σε "δίκτυα" μικρομεσαίων, που αποτελούν και την συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων των λιγότερο ανεπτυγμένων περιοχών της Ένωσης.

Η παραδοσιακή, στατική αντίληψη της ανταγωνιστικότητας, οδηγεί συχνά τους θιασώτες της στην απλοϊκή συνταγή της μείωσης των αμοιβών της εργασίας ενώ η δυναμική θεώρηση της ανταγωνιστικότητας είναι τελείως αντίθετη μ' αυτή την προσέγγιση. Για να υπάρξει βιώσιμη ανταγωνιστικότητα θα πρέπει να εξασφαλίζεται ικανοποιητική αμοιβή όλων των συντελεστών παραγωγής και ιδιαίτερα της εργασίας, που αποτελεί τον πιο δημιουργικό παράγοντα εισαγωγής νέων τεχνολογιών και καινοτομιών. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ποτέ ότι το μοναδιαίο κόστος εργασίας δεν εξαρτάται μόνο από το μισθό αλλά εξίσου και από την παραγωγικότητα και τον εκσυγχρονισμό της επιχείρησης.

Η ανταγωνιστικότητα πρέπει να βασίζεται σε μεθόδους φιλικές προς το περιβάλλον, να οδηγεί σε ικανοποιητικές αμοιβές όλων των συντελεστών της παραγωγής, να δημιουργεί τις προϋποθέσεις έγκαιρης προσαρμογής σε νέες τεχνολογίες και σε απελευθερωμένες αγορές. Μόνο έτσι θα αποτελέσει ένα συστατικό στοιχείο εξέλιξης που συμπαρασύρει και άλλες επιχειρήσεις στον

εκσυγχρονισμό και την πρόοδο. Αυτό που χρειάζεται συνεπώς δεν είναι απλώς η υποβοήθηση κάποιων επιχειρήσεων ή προϊόντων αλλά μία άλλη ποιοτικά διαφορετική αντίληψη της ανταγωνιστικότητας.

Η διεθνής συνεργασία μπορεί να συνεπάγεται τη μεταφορά επενδύσεων από περιοχές της Ενωσης σε άλλες χώρες ή περιοχές ανατολικές, βαλκανικές κλπ. Ορισμένες περιοχές χάνουν έτσι την παραγωγική τους βάση, και δημιουργούνται προβλήματα απασχόλησης και μακροπρόθεσμης επιβίωσης. Χρειάζεται πλαίσιο παρακολούθησης των εξελίξεων γεωγραφικής ανακατανομής της υπάρχουσας βιομηχανικής δραστηριότητας και μέτρα αντιστάθμισης των απωλειών των περιοχών που χάνουν παραγωγικές δραστηριότητες. Εξάλλου όπως αναγνωρίζεται στο κείμενο η διεθνοποίηση της οικονομικής δραστηριότητας μπορεί να λειτουργεί εναντίον της σύγκλισης. Επενδύσεις μεταφέρονται εκτός Ενωσης και όχι εκεί όπου υπάρχουν προβλήματα ανάπτυξης στην Ενωση. Αυτό συνεπάγεται την ανάγκη ειδικής προώθησης των επιχειρήσεων των λιγότερο ευνοημένων περιοχών της Ενωσης, που μπορούν να αποτελέσουν φυσικούς πόλους ανάπτυξης, και να συμβάλουν στην πραγματική σύγκλιση αυτών των περιοχών.

Οι περιφερειακές ανισορροπίες της Ενωσης καθώς και τα προβλήματα που απορρέουν από τη διαφορά μεγέθους και διάρθρωσης της βιομηχανίας μεταξύ των Κ-Μ, θα πρέπει να μας απασχολήσουν σοβαρά στο σχεδιασμό της πολιτικής μας.

Αυτά ως προς την κοινοτική πολιτική. Ας επανέλθω τώρα στη δικιά μας ΒΣ. Η ΒΣ εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο του Προγράμματος Σύγκλισης. Προϋπόθεση επιτυχίας της είναι η βελτίωση των μακροοικονομικών δεικτών της ελληνικής οικονομίας σύμφωνα με τους ρυθμούς που έχουν αποφασισθεί. Το ασυμβίβαστο μεταξύ μακροοικονομικής αστάθειας και της θεμελίωσης αυτοτροφοδοτούμενης οικονομικής ανάπτυξης είναι γνωστό. Οι μακροοικονομικές ανισορροπίες επιδρούν στρεβλωτικά στην καθημερινή συμπεριφορά των αγορών.

Θα θέσω δύο ερωτήματα που έχουν αυτονόητες απαντήσεις. Πώς μπορεί ένας επενδυτής να προγραμματίσει όταν ο υψηλός

Κ - Μ ;

πληθωρισμός και η συναρτημένη διολίσθηση του στερούν τη δυνατότητα ασφαλούς πρόβλεψης και σύγκρισης των πλεονεκτημάτων που έχουν οι διαφορετικοί τρόποι αξιοποίησης των χρημάτων του; [Όταν είναι διαδεδομένη η φοροδιαφυγή, η επιτυχία μιας επιχειρηματικής πρωτοβουλίας εξαρτάται από την ικανότητα παράβασης των κανόνων της πολιτείας. Πόσοι επιχειρηματίες είναι διατεθειμένοι να αναλάβουν εκ των προτέρων και συνειδητά αυτό το ρίσκο;

Το δεύτερο αυτό ερώτημα οδηγεί σε μια τελική διαπίστωση. Η ανάπτυξή μας έχει προϋπόθεση την μακροοικονομική σταθερότητα. Η τελευταία είναι αναγκαίος αλλά όχι και ικανός όρος. Δεν χρειάζονται μόνο ονομαστικές ή νομισματικές προσαρμογές στους στόχους του προγράμματος σύγκλισης. Ούτε αρκούν επιπλέον της σταθεροποίησης ποσοτικές προσαρμογές, δηλαδή επενδύσεις και μεγάλα έργα. Χρειάζονται κυρίως και επιπρόσθετα ποιοτικές αλλαγές. Ποιοτικές είναι οι επεμβάσεις στους τρόπους λειτουργίας της κοινωνίας, η αντιμετώπιση φαινομένων όπως η πελατειακή αντίληψη και λειτουργία της διοίκησης, οι συντεχνιακές στάσεις, η διαπλοκή οικονομικής και πολιτικής εξουσίας, η έλλειψη αξιολογήσεων και αξιοκρατίας. Χρειάζεται να διαμορφώσουμε διαφορετικά το κοινωνικό μας περιβάλλον για να μπορέσει να αποδώσει ουσιαστικά η προσπάθεια για αναμόρφωση ενός τομέα. [Η νέα βιομηχανική στρατηγική είναι ένα βήμα σε μία νέα κατεύθυνση, βήμα όμως που θα μείνει ανολοκλήρωτο και ατελέσφορο αν δεν συνοδευτεί από μια ευρύτερη προσπάθεια εκσυγχρονισμού. Είναι ανάγκη να προσπαθήσουμε σε πολλά μέτωπα ταυτόχρονα για να επιτύχουμε η ελληνική οικονομία να αποκτήσει δυναμική και προοπτική, να αντιστρέψουμε την πορεία συνεχούς μείωσης της ανταγωνιστικότητας και να συμβάλουμε στην αύξηση της απασχόλησης και της ευημερίας όλων μας.